

Jeo-psikiyatri: Psikiyatride Yükselen Yeni bir Disiplin

Geo-psychiatry: an Emerging New Discipline in Psychiatry

Afzal JAVED^{1,2}, Albert PERSAUD^{3,4}

¹Consultant Psychiatrist, Immediate Past President World Psychiatric Association, Honorary Professor Institute of Applied Health Research, University of Birmingham, United Kingdom

²Chairman, Pakistan Psychiatric Research Centre, Fountain House, Lahore, Pakistan

³Institute of Psychiatry, Psychology & Neuroscience, King's College London, London, United Kingdom

⁴Chair, World Psychiatric Association Geopsychiatry Special Interest Group

Ruh sağlığı sorunlarının son yıllarda kayda değer ölçüde arttığına dair çok sayıda kanıt bulunmaktadır. Genel olarak, toplam nüfusun yaklaşık %25–30'unun bir tür psikolojik sıkıntı yaşadığı tahmin edilmektedir. Yapılan çalışmaların bulguları, ortalama olarak her beş yetişkinden birinin (%17,6) son 12 ay içinde ve %29,2'sinin yaşamları boyunca yaygın bir ruhsal bozukluk yaşadığını göstermektedir (1). Benzer şekilde, Küresel Hastalık Yüklü 2019 Çalışması, ruhsal bozuklukların dünya çapında önde gelen ilk on yük nedeni arasında olup 1990'dan bu yana yük miktarında küresel bir azalma olduğuna dair kanıt bulunmadığını göstermiştir (2).

Jeopolitik, sosyal ve siyasi etkenlerin ruh sağlığı ve ruhsal bozukluklar üzerindeki etkisi bilinmektedir. Doğal afetlerin, savaşların, silahlı çatışmaların ve iklim değişikliğinin yarattığı etkiler, genel nüfusta artan anksiyete ve depresyonla birlikte altta yatan psikolojik sıkıntıyı şiddetlendirmektedir (3). Bunlar gibi birçok faktör psikiyatrik ve psikolojik hastalıkların artan vaka sayısı ve yaygınlığı ile bağlantılı olsa da, bu rahatsızlıkları önlemek ve gerekli tedavi müdahalelerinde bulunmak için yeni yöntemler araştırılmaktadır. Benzer şekilde, iklim değişikliğinin akut ve kronik ruh sağlığı etkilerini gösteren kanıtlar, son zamanlarda yapılan ampirik araştırmalarda ilgi odağı haline gelmiştir.

Psikiyatride yeni yükselen bir disiplin olan jeo-psikiyatri, ruh sağlığının önemli bir alanı olarak ortaya çıkmakta ve yaygın olarak kabul görmektedir (4). Jeo-psikiyatri, coğrafi risk faktörlerinin nedensel bağını ortaya koymanın yanı sıra jeopolitik, sosyal ve siyasi etkenlerin ruh sağlığı ve ruhsal hastalıklar üzerindeki etkisini incelemek ve gelecekteki çalışmalar için klinisyenlere, sağlık planlamacılarına ve politika yapıcılara yardımcı olacak müdahaleler önermektedir.

Jeo-psikiyatri, ruh sağlığı ve ruhsal hastalık süreçlerini anlamak ve açıklamak amacıyla iklim değişikliği, travmalar, doğal afetler, jeopolitik ve sosyo-ekonomik dönüşümleri inceleyen çeşitli uzmanların dâhil olduğu sektörler arası ve çok dallı bir alandır (4). Küresel iklim değişikliğinin toplum sağlığı üzerindeki etkilerine ilişkin çok sayıda sistematik kaynak incelemesi yayımlanmıştır. İklim değişikliğiyle bağlantılı ruh sağlığı etkilerinin ölçeğini ve kapsamını anlamanın, bu değişikliklerin

Öne Çıkan Noktalar

- Küresel iklim değişikliğinin ruh sağlığı üzerindeki etkileri büyük önem taşımaktadır.
- Jeo-psikiyatri, jeopolitik belirleyicilerin ruh sağlığı üzerindeki etkisini inceler.
- Küresel iklim değişikliğinin sonuçları, hizmet geliştirmenin önemli bir parçasıdır.
- Bu konunun ilgili müfredatlara dahil edilmesi önceliklendirilmelidir.

sonuçlarını tedavi etmek veya önlemek için hizmetler geliştirmeye yönelik planlar yapmadan önce önemli bir adım olduğu vurgulanmıştır. Bu etkiler hem doğrudan hem de dolaylı olabilmektedir. Akut ve şiddetli hava olaylarına yanıt olarak hizmet sunumunun planlanması önemlidir. Ancak yine de iklimle ilgili uzun süreli değişiklikler, halk sağlığı eğitimi ve iklim değişiklikleriyle ilişkili olumlu psikolojik sonuçların teşvik edilmesi gibi yeni stratejilerin geliştirilmesini ve uygulanmasını da gerektirecektir (5).

Her ne kadar yeni araştırmalar iklim değişikliğinin akut ve kronik ruh sağlığı etkileri üzerinde dursa da, belirgin önemine ve gözle görülür etkilerine rağmen jeo-psikiyatri alanı, hem hizmet sunumu hem de politika oluşturma aşamalarında halen gelişimini sürdürmektedir. Akut ve şiddetli hava olaylarına yanıt olarak hizmet sunumu şu anda daha öncelikli görünüyor olsa da, halk sağlığı eğitimi, çevrenin korunması için kişisel katılım ve iklim değişikliğiyle ilişkili olumlu psikolojik sonuçların teşvik edilmesi gibi sabakut ve uzun süreli iklim stratejileri de büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, hangi hizmetlere ihtiyaç duyulduğunun, bunların nasıl geliştirilip uygulandığının ve kim tarafından yürütüldüğünün bilinmesi gerekmektedir.

Cite this article as: Javed A, Persaud A. Jeo-psikiyatri: Psikiyatride Yükselen Yeni bir Disiplin. Arch Neuropsychiatry 2024; 61:380–381.

Önümüzdeki yıllarda dünyanın geniş çaplı iklim değişikliklerinin yaşanacağı bir döneme yaklaştığına dair küresel farkındalık giderek artmaktadır. Bu nedenle insanlığın iklim felaketinin en kötü zararlarından korunması gerekmektedir. İklim değişikliklerine ve bu faktörlerin ruh sağlığı ve ruhsal mutluluk hali üzerindeki etkilerine yönelik artan ilgi göz önüne alındığında, klinik ve akademik psikiyatride günlük eğitim ve öğretimimizde bu tür faktörlerin etkilerini vurgulamaya ihtiyaç vardır. Bu nedenle, iklim değişikliğinin altında yatan dinamikleri ve etkilenen insanlar üzerindeki ruh sağlığı sorunlarını tanıma, önleme ve yönetme yaklaşımları üzerindeki kapsamlı etkilerinin ele alınması gerekmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir- AJ, AP; Tasarım- AJ, AP; Denetleme- AJ, AP; Yazıyı Yazan- AJ, AP; Eleştirel İnceleme- AJ, AP.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. GBD 2019 Mental Disorders Collaborators. Global, regional, and national burden of 12 mental disorders in 204 countries and territories, 1990-2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. *Lancet Psychiatry*. 2022;9:137–150. [\[Crossref\]](#)
2. The Lancet Psychiatry. Global Burden of Disease: mental health messages. *Lancet Psychiatry*. 2024;11(8):573. [\[Crossref\]](#)
3. Watts N, Markus A, Nigel A, Ayeb-Karlsson S, Belesova K, Boykoff M, et al. The 2019 report of the Lancet countdown on health and climate change. *Lancet*. 2019;394(10211):1836–1878. [\[Crossref\]](#)
4. Castaldelli-Maia JM, Bhugra D. What is geopsychiatry? *Int Rev Psychiatry*. 2022;34(1):1–2. [\[Crossref\]](#)
5. Palinkas LA, Wong M. Global climate change and Mental health. *Curr Opin Psychology*. 2020;32:12–16. [\[Crossref\]](#)